

JEDNACÍ KOLO V DOHÁ A ZEMĚDĚLSTVÍ

Jednací kolo v Dohá je posledním kolem obchodních jednání v rámci WTO. Bylo zahájeno v roce 2001, kdy znamenalo počátek nových vyjednávání v oblasti zemědělství: Členové WTO se zavázali k tomu, že zajistí podstatné zlepšení přístupu na trh a postupné odstranění všech forem vývozních subvencí v rámci domácí podpory, které způsobují narušování obchodu, a to s řádným ohledem na potřeby rozvojových zemí, se kterými by mělo být jednáno zvláštním a diferencovaným způsobem.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Čl. 207 odst. 3 a článek 218 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

Rámec probíhajících jednání o zemědělství byl definován článkem 20 Dohody o zemědělství z Marrákeše. Tímto článkem členové Světové obchodní organizace (WTO) potvrdili, že omezování podpor a ochranných opatření v zemědělství je dlouhodobý proces, který bude probíhat postupně. Čl. 20 písm. d) kromě toho upřesňuje, že tato jednání by měla vzít v úvahu i jiná než obchodní hlediska (tedy například ochranu životního prostředí, potravinové zabezpečení, rozvoj venkova, životní podmínky zvířat atd.) a zvláštní a diferencovaný přístup ve prospěch rozvojových zemí.

KOLO JEDNÁNÍ Z DOHÁ: Z CANCÚNU DO BUENOS AIRES

Čtvrtou konferencí ministrů WTO, která se konala v Dohá (Katar) v listopadu 2001, bylo zahájeno jednací kolo v Dohá (také nazývané rozvojový program z Dohá).

A. Z Cancúnu do Buenos Aires

Od té doby bylo dosaženo několika ze schválených lhůt. konference ministrů, která se konala v Cancúnu v roce 2003, skončila neúspěšně. Přispělo k tomu několik faktorů, zejména nedostatek politické vůle sblížit postoje účastníků a také spory o takzvaných „singapurských“ tématech: obchod a investice, politika hospodářské soutěže, transparentnost veřejných zakázek a usnadňování obchodních výměn. Ačkoli i otázky zemědělství představovaly nezanedbatelnou překážku, k neúspěchu konference přispěla rozhodujícím způsobem neochota rozvojových zemí projednávat singapurská témata.

Celý proces byl obnoven na počátku roku 2004 a výsledkem byla rámcová dohoda Generální rady, která stanovila klíčové zásady „modalit“ jednání. Toto rozhodnutí mimo jiné odstranilo z programu z Dohá tři z takzvaných singapurských témat. Neshody mezi

členy se podařilo zmírnit v průběhu konference ministrů v Hongkongu v prosinci 2005. Nakonec byly v roce 2008 předloženy upravené návrhy modalit jakožto určitý nástin konečné dohody, o níž se má rozhodnout v Ženevě. „Balíček z července 2008“ (TN/AG/W/4/Rev. 3) se týkal následujících bodů:

a. Domácí podpora

- „Vnitrostátní podpora jako příčina narušení obchodu“ (tzv. amber box + tzv. blue box + doložka „de minimis“) (viz [3.2.7](#)) se sníží o 75–85 % v Evropské unii, o 66–73 % ve Spojených státech a Japonsku a o 50–60 % u ostatních členů (v rozvinutých zemích do pěti let a v rozvojových zemích do osmi let). Pro Spojené státy, EU a Japonsko by se zavedlo okamžité snížení o 33 % a pro ostatní země o 25 %.
- „Oranžová skupina podpor“ (amber box) (nebo MGS – globální podpůrná opatření) (viz [3.2.7](#)) se sníží celkově o 70 % v EU, o 60 % ve Spojených státech a Japonsku a o 45 % u ostatních zemí. Ceny a podpory jednotlivých produktů by byly limitovány do výše průměru „oranžové“ podpory vyhlášené pro období 1995–2000.
- „Modrá skupina podpor“ (blue box) (viz [3.2.7](#)) by se omezila na 2,5 % objemu výroby v rozvinutých zemích a na 5 % v rozvojových zemích a zároveň by byly stanoveny limity pro jednotlivé produkty (pozn. tyto hodnoty již nejsou platné).
- Doložka „de minimis“ (viz [3.2.7](#)) by se ve vyspělých zemích mohla i nadále vztahovat nejvýše na 2,5 % (nyní max. na 5 %) a v rozvojových zemích na 6,7 % (nyní 10 %) objemu výroby (ke snížení by ale nedošlo, pokud by podpora byla určena především zemědělcům, kteří se věnují samozásobitelskému zemědělství nebo mají omezené prostředky).
- Podmínky „zelené skupina podpor“ (green box) (viz [3.2.7](#)) by se zpřísnily.

b. Přístup na trh

- Celní sazby by se snížily podle vzorce, který by uplatňoval výraznější snížení u vyšších sazeb. Ve vyspělých zemích by se mělo snížení pohybovat od 50 % (u sazeb nižších než 20 %) do 70 % (u sazeb nad 75 %), s průměrným minimálním snížením o 54 % a v rozvojových zemích by se mělo pohybovat od 33,3 % do 44–48 %. Nejméně rozvinuté země by byly od jakéhokoli snižování osvobozeny.
- Sazby u „citlivých produktů“ (ve všech zemích) a „zvláštních produktů“ (v rozvojových zemích) by se snižovaly méně výrazně. Snížení u citlivých produktů však lze vyrovnat celními kvótami s preferenčními sazbami a zvláštní produkty mohou být od snížení zcela osvobozeny.
- „Zvláštní ochranná doložka“ (viz [3.2.7](#)) by se v rozvinutých zemích postupně zrušila. Rozvojové země by pro 2,5 % celních položek mohly využít nový zvláštní ochranný mechanismus, díky němuž by mohly dočasně zvýšit cla, a čelit tak prudkému nárůstu dovozu a poklesu cen.

c. Hospodářská soutěž při vývozu

- Vývozní subvence (viz [3.2.7](#)) by byly zrušeny, což se týká i skrytých subvencí ve formě vývozních úvěrů, např. v souvislosti s činností státních vývozních podniků nebo jinou než naléhavou potravinovou pomocí.

Dne 6. prosince 2008 předložil předseda jednání o zemědělství aktuální revidovaný návrh „modalit“. Na 9. konferenci ministrů, která se konala na Bali v prosinci 2013 bylo pak na tomto základě vybráno několik zemědělských témat s cílem dosáhnout dílčích dohod. Nakonec dospěla k dohodě 10. konference ministrů, která se konala v Nairobi v prosinci 2015.

B. Balíček z Nairobi (2015)

Konference ministrů z Nairobi přijala čtyři nová rozhodnutí v oblasti zemědělství, která se týkají těchto témat:

- Hospodářská soutěž při vývozu. Toto rozhodnutí zahrnuje vývozní subvence a další typy nástrojů, které mohou narušovat hospodářskou soutěž. Rozvinuté země mají povinnost neprodleně zrušit vývozní subvence (s výjimkou několika subvencí poskytovaných zpracovaným produktům, k jejichž zrušení dojde až v roce 2020). Rozvojové země musí také zrušit všechny druhy vývozních subvencí, a to do roku 2023. Tato dohoda umožňuje urychlit rušení subvencí týkajících se bavlny.
- Držení veřejných zásob pro účely zabezpečení dodávek potravin v rozvojových zemích. Pod tlakem skupiny G33 (viz níže) členové WTO na konferenci ministrů na Bali souhlasili s tím, že nebudou právní cestou napadat tyto programy, jejichž účelem je zabezpečení dodávek potravin. Nové znění prodlužuje platnost této dohody až do doby, kdy bude nalezeno trvalé řešení.
- Bavlna. Nová dohoda stanoví, že rozvinuté země musí poskytnout přístup na trhy osvobozený od dovozního cla a od vývozní kvóty pro bavlnu pocházející z nejméně rozvinutých zemí, a to s platností od 1. ledna 2016. Rozvojové země, a zejména Čína, přijmou obdobná ujednání později.
- Mechanismus zvláštních ochranných opatření pro rozvojové země. Země, které jsou vývozcí zemědělské produkce (např. Austrálie, Brazílie či Spojené státy), se vždy stavěly proti (byť i dočasně) zvyšování dovozních cel v rozvojových zemích v reakci na nečekané výkyvy dovozu nebo poklesy cen. Nové rozhodnutí stanoví, že tyto země mají právo uplatňovat mechanismus zvláštních opatření s prahovými hodnotami pro jeho spuštění, které vycházejí z množství a cen dovezené produkce.

Nairobský balíček dále zjednodušil preferenční pravidla původu pro nejméně rozvinuté země a prodloužil platnost stávající výjimky pro útvary těchto zemí do 31. prosince 2030.

Konference z Nairobi reprezentovala změnu přístupu v jednáních o obchodu, upřednostňujíc dílčí dohody. Ministerské prohlášení navíc uznalo, že členové WTO nesdílejí tentýž názor ohledně toho, zda pokračovat v jednáních o obchodu v rámci struktury zavedené v Dohá.

C. Buenos Aires (2017)

Ačkoli se očekávalo, že na 11. konferenci ministrů, která se konala v Buenos Aires ve dnech 10. – 13. prosince 2017, dojde k podstatnému pokroku v provádění programu z Dohy, konference skončila s velmi omezenými výsledky. Bylo dosaženo pouze toho, že se účastníci zavázali k tomu, že budou pokračovat v práci na řadě otázek včetně zemědělství (aniž by byly stanoveny konkrétní pracovní programy) a skupiny zemí přijaly různá prohlášení o tématech společného zájmu.

POSTOJE ČLENŮ WTO: AKTUÁLNÍ STAV

- EU vždy obhajuje multilaterální systém obchodní výměny, který je více orientován na trh, ale současně dbá i na sociální, ekonomickou a environmentální udržitelnost na základě současných snah v oblasti domácí podpory (reformy SZP (viz [3.2.3.](#))) a přístupu na trhy (iniciativa „Vše kromě zbraní“ (viz [5.2.3.](#))). Unie znovu potvrdila svou vůli dosáhnout rovnováhy při dalším pokračování reformy systému obchodování se zemědělskými produkty tím, že zajistí zvláštní zacházení pro rozvojové země, zvláštní závazky ve prospěch takzvaných citlivých produktů a dále skutečné zohlednění neobchodních důvodů. Nejnovější iniciativou EU byl společný návrh s Brazílií s cílem dosáhnout dohody o revizích odvětví vnitrostátní podpory v zemědělství a vyřešit otázky držení veřejných zásob. Tato iniciativa byla navržena k projednání před 11. konferencí ministrů, která se konala v prosinci 2017 v Buenos Aires. Protože na této konferenci nebyla uzavřena žádná dohoda o omezení vnitrostátních podpor, komisařka pro obchod Malmströmová veřejně vyjádřila politování nad nedostatkem multilaterálních výsledků a vyzvala k přijetí opatření před příští konferencí ministrů, která se bude konat v roce 2019.
- Spojené státy přistupují k multilaterálním otázkám velmi kriticky a od té doby, co se Trumpova administrativa ujala úřadu, se odvrátily od procesů celosvětové správy (především WTO, ale také pařížské dohody o klimatu z prosince 2016 – COP 21). Příčinou nedostatečného pokroku na poslední konferenci ministrů v Buenos Aires bylo pravděpodobně to, že Spojené státy odmítly jednat o možnosti trvalého řešení otázky veřejných zásob, což vedlo k tomu, že další členové WTO zablokovali přijímání rozhodnutí o všech ostatních otázkách.
- Čína, Indie a Rusko: Čína a Indie vyzývají k odstranění příspěvků v rámci agregované míry podpor (AMS), což je jejich předběžná podmínka k pokračování dalších jednání. Tím podporují rovné podmínky pro všechny členy WTO. Čína a Indie tvrdí, že EU, Spojené státy a Kanada svým zemědělcům trvale poskytují subvence, které narušují obchod, a to na mnohem vyšší úrovni, než jaký je platný limit pro rozvojové země. Z tohoto důvodu považují odstranění příspěvků v rámci AMS jako výchozí bod jednání, na rozdíl od EU, které usiluje o jejich omezení. Před 11. konferencí ministrů, která se konala v Buenos Aires Rusko předložilo (1) nový návrh vyzývající k postupnému odstraňování zvláštních ochranných mechanismů, které jsou povoleny podle Dohody o zemědělství a (2) návrh rozhodnutí s cílem nalézt „trvalé řešení“ otázky držení veřejných zásob pro účely zabezpečení dodávek potravin.

- Cairnská skupina sdružuje 17 vývozních zemí, jejichž společným zájmem je odstranění problémů, které poškozují zemědělství. Tato skupina tvrdě oponuje rozvinutým zemím, které udržují subvence na vysoké úrovni. Před 11. konferencí ministrů, která se konala v Buenos Aires, tato skupina navrhla, (1) aby byla zavedena povinnost podrobovat výrobu a systém vnitrostátních podpor přísnějším kontrolám s cílem dále podporovat reformní proces, (2) aby byl omezen dopad výrobních odvětví a systémů domácích podpor, které narušují obchod a (3) aby byla řešena problematika koncentrace podpory konkrétních výrobků.
- Země skupiny G-10 (skupina rozvinutých zemí, které veškeré zemědělské potraviny dovážejí, včetně Japonska, Norska a Švýcarska) jsou zastánci zavedení nového rámce založeného na hodnotě zemědělské produkce. Tyto země se zdráhají jednat o podpoře konkrétních produktů a nejsou připraveny přijmout zásadní škrt ve svých obchod narušujících subvencích.
- Rozvojové země, které představují tři čtvrtiny členů WTO, se snaží chránit vlastní zemědělskou výrobu a upozorňují na neobchodní zájmy (zabezpečení potravin, zdroje obživy, chudoba, zaměstnanost na venkově atd.). Žádají rovněž zvláštní a diferencovaný přístup odpovídající jejich konkrétní situaci. Před konáním 11. konference ministrů předložila skupina rozvojových zemí řadu návrhů s cílem omezit podporu, která narušuje, a příspěvky AMS na konkrétní produkty. Země skupiny C-4 (Benin, Burkina Faso, Čad a Mali) vyzvaly zejména k tomu, aby v odvětví produkce bavlny v rozvinutých zemích byly omezeny podpory narušující obchod.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament dohlížel na dodržování mandátu k jednání uděleného Komisi a vždy podporoval úsilí evropských zástupců, kteří se snažili zajistit posun v rámci jednacího kola a dospět k vyvážené dohodě (usnesení ze dne 4. dubna 2006 (Úř. věst. C 293 E ze dne 2.12.2006), ze dne 9. srpna 2008 (Úř. věst. C 9 E ze dne 15.1.2010), ze dne 16. prosince 2009 (Úř. věst. C 286 E ze dne 22.10.2010), ze dne 14. září 2011 (Úř. věst. C 51 E ze dne 22.2.2011), ze dne 21. listopadu 2013 ([T7-0511/2013](#)), ze dne 26. listopadu 2015 (Úř. věst. C 366 ze dne 27.10.2017) a ze dne 15. listopadu 2017 ([P8_TA\(2017\)0439](#)).

Delegace Evropského parlamentu se zúčastnila poslední parlamentní konference WTO, která se konala v rámci 11. konference ministrů v Buenos Aires z prosince 2017.

Albert Massot / François Nègre
05/2019

